

ফাটবিহুৰ উৎপত্তি আৰু ক্ৰমবিকাশ : এক অধ্যয়ন বিতু বড়া, ড° বিজয়া বৰুৱা

গৱেষক ছাত্ৰ, প্ৰাধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ
মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসাৰ

সংস্কৃতিৰ লগত মানৱ জীৱনৰ এক এবাৰ নোৱাৰা সম্পৰ্ক আছে। অসমৰ এক অন্যতম কৃষিভিত্তিক উৎসৱ বিহু হ'ল বঙ-বহইচৰ প্ৰতীক। বিহু উৎসৱ পালনৰ যোগেদি বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীয়ে কৃষিৰ উৰ্বৰা শক্তি বৃদ্ধি কামনাৰ লগতে সম্প্ৰীতিৰ এনাজৰীও দৃঢ় কৰিবলৈ হৈছে। সমন্বয়ৰ উৎসৱ হিচাপে ঢকুৱাখনাৰ ম'হঘূলি চাপৰিত উদ্‌যাপিত হৈ অহা ফাটবিহুৰ এক সুকীয়া বৈশিষ্ট্য আছে। প্ৰায় ডেৰশ-দুশ বছৰৰ পূৰ্বে ঢকুৱাখনাত জনজাতীয় আৰু অজনজাতীয় বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ মানুহৰ মাজত ফাটবিহুৰ কেন্দ্ৰ কৰি যি ঐক্য-সম্প্ৰীতি আৰু সমন্বয় স্থাপিত হৈছিল, সি আজিও একেদৰে আছে। প্ৰতিবছৰে বঙালী বিহুৰ বতৰত আহোম, চুতীয়া, কোঁচ, কলিতা, সূত, কৈৱৰ্ত, মিচিং, দেউৰী, সোনোৱাল-কছাৰী আদি বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ হাজাৰ-হাজাৰ মানুহ আহি গোটেই বছৰৰ অভাৱ-অনাটন, দুখ-কষ্ট, মনোমালিন্য পাহৰি চাৰিকড়ীয়া নৈৰ ৰূপালী বালিত মিলিত হয়— ফাটবিহু তলি হৈ পৰে জাতি-বৰ্ণ-ধৰ্ম সকলো মানুহৰে চেনেহ আৰু সম্প্ৰীতিৰ মিলন-থলী।

বীজ শব্দঃ

ফাটবিহুৰ উৎপত্তি, ক্ৰমবিকাশ

Article History:

Received on 25 July, 2025

Accepted on 27 August, 2025

বিষয়ৰ পৰিচয়

ফাটবিহু জাতি-বৰ্ণ নিৰ্বিশেষে ঢকুৱাখনাৰ কৃষি-জীৱী মানুহৰ সাতাম পুৰুষীয়া এক লোক-উৎসৱ। এই লোক-উৎসৱ কেতিয়াৰ পৰা অনুষ্ঠিত হৈ আহিছে সেয়া ঠিৰাং কৰা টান। তথাপি আনুমানিক সোতৰ শতিকামানৰ পৰা লখিমপুৰ জিলাৰ ঢকুৱাখনাত এই পৰম্পৰা আৰম্ভ হৈছিল যদিও ১৯৭৬ চনৰপৰাহে ধাৰাবাহিকভাৱে ফাটবিহু অনুষ্ঠিত হৈ আহিছে। আহোম ৰাজত্বৰ পৃষ্ঠপোষকতাত বিহুৰে ৰাজকীয় স্বীকৃতি লাভ কৰিছিল। হাবুং অঞ্চলত আহোম ডা-ডাঙৰীয়াই কৰ-কাটল সংগ্ৰহৰ বাবে আহোঁতে তেওঁলোকৰ মনোৰঞ্জনৰ বাবে জনজাতীয় লোকসকলে চাৰিকড়ীয়া নদীৰ পানীফাটত বিহু মাৰিছিল। পৰৱৰ্তী সময়ত এই বিহুৱেই পৰম্পৰাত পৰিণত হয় আৰু কালক্ৰমত আনুষ্ঠানিক ফাটবিহু হিচাপে স্বীকৃতি লাভ কৰে। অৱশ্যে এই সম্পৰ্কত সমালোচকসকলৰ মাজত মতানৈক্য আছে। প্ৰদত্ত আলোচনা পত্ৰখনিত ফাটবিহুৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে থকা বিভিন্ন মতবাদসমূহৰ লগতে ইয়াৰ ক্ৰমবিকাশ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা হ'ব।

পূৰ্বকৃত অধ্যয়নৰ সমীক্ষা

ফাটবিহু সম্পৰ্কে ইতিপূৰ্বে আলোচনা কৰা বিভিন্নজন আলোচকৰ ভিতৰত ইছমাইল হোচেইনৰ নাম প্ৰথমেই ল'ব লাগিব। ইয়াৰ উপৰিও হোমেন বৰগোহাঞি, শিৱপ্ৰসাদ গগৈ, পূৰ্ণ কুমাৰ চিন্তে, ৰমেশ পাঠক, অমিয় কুমাৰ সন্দিকৈ, কেশৱ গগৈ, ছবিলাল জৈন, থগেন্দ্ৰ চুতীয়া, অমৰেন্দ্ৰ গগৈ, উমেশ চেতিয়া, কেশৱ হাজৰিকা, জিতৰাম কলিতা, চন্দ্ৰধৰ চমুৱা, সৰ্বেশ্বৰ সূত বৰুৱা, ডিম্বেশ্বৰ গগৈ, জগদীশ গগৈ, সুৰুজ কুমাৰ ভূঞা, স্বৰ্ণ চমুৱা, বক্সিৰাম মৰাং, ভৰত সন্দিকৈ, জয়চন্দ্ৰ হাজৰিকা, ভূধৰ দাস, শৈলেন বৰুৱা, বিতু বড়া আদি বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য।

ফাটবিহুৰ বিষয়ে প্ৰকাশিত হোৱা গ্ৰন্থৰ ভিতৰত প্ৰথমেই ইছমাইল হোছেইনৰ ফাটবিহুৰ ইতিহাস আৰু ঐতিহ্যৰ নাম ল'ব লাগিব। ইয়াৰ উপৰিও ইছমাইল হোছেইন আৰু শিৱপ্ৰসাদ গগৈয়ে যুটীয়াভাৱে সম্পাদনা কৰা ঢকুৱাখনাৰ ফাটবিহু আৰু পূৰ্ণ কুমাৰ চিন্তেৰ সম্পাদিত ফাটবিহু ঐতিহ্য আৰু সংৰক্ষণৰ উপায় এই সম্পৰ্কীয় উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ। হোমেন বৰগোহাঞিৰ আমাক কিতাপ লাগে নামৰ গ্ৰন্থখনত সন্নিৱিষ্ট 'ঢকুৱাখনাৰ ফাটবিহু' এই ক্ষেত্ৰত এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰবন্ধ। থগেন্দ্ৰ চুতীয়াৰ বিহু কোষ শীৰ্ষক গ্ৰন্থতো ফাট বিহুৰ বিষয়ে পোৱা যায়। অৰবিন্দ ৰাজখোৱা আৰু বিতু বড়াৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশ পোৱা দৃষ্টিকোণ শীৰ্ষক গ্ৰন্থতো 'ফাটবিহুৰ পৰম্পৰা আৰু পৰিৱৰ্তনত বিশ্বায়নৰ প্ৰভাৱ' নামৰ বিতু বড়াৰ এটি প্ৰবন্ধ পোৱা যায়। ফাটবিহুৰ থলুৱা বিহু নাম প্ৰকাশ পোৱা কিতাপৰ ভিতৰত ডিম্বেশ্বৰ গগৈৰ দেহা গৰকিলে প্ৰেমে, ইছমাইল হোছেইনৰ বিহু নামৰ জুৰুলী আৰু অমৰেন্দ্ৰ গগৈৰ বিহু নামৰ বৰপেৰা (দুটা খণ্ড) আদি উল্লেখযোগ্য। তদুপৰি ১৯৭৬ চনৰ পৰা প্ৰকাশিত হৈ অহা ফাটবিহুৰ বাৰ্ষিক মুখপত্ৰ 'বিহুৱান'ত বহুতো লেখকৰ অধ্যয়নপুৰুষ্ট অনেক লেখা পোৱা যায়। সেইদৰে আকাশ প্ৰিয়মৰ সম্পাদনাত ২০১৬ বৰ্ষত প্ৰকাশ পোৱা 'সম্প্ৰীতি' শীৰ্ষক ফাটবিহু বিশেষ পত্ৰিকাখনতো ফাটবিহু সম্পৰ্কে বিভিন্নজনৰ মতামত আৰু আলোচনা পোৱা যায়। প্ৰসংগক্ৰমে উল্লেখযোগ্য যে কুশল গগৈৰ সম্পাদনাত ঢকুৱাখনাৰ পৰা প্ৰকাশ পোৱা 'চাৰিকড়ীয়া' শীৰ্ষক পষেকীয়া সংবাদ পত্ৰখনৰ উপৰিও অসমৰ বিভিন্ন কাকত-আলোচনীয়ে ফাটবিহু বিশেষ সংখ্যাৰ পৰিপূৰিকা প্ৰকাশ কৰি আহিছে।

অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব

সাম্প্ৰতিক সময়ত বিহু সংস্কৃতিয়ে গোলকীকৰণৰ প্ৰভাৱত পৰি স্বকীয় পৰম্পৰা হেৰুৱাই পেলোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে। আধুনিক বিহু অৰ্থস্বত্বতাই গ্ৰাস কৰি পেলাইছে। প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ দ্ৰুত উন্নয়নৰ ফলশ্ৰুতিত বিহু নাম, নৃত্য আৰু অভিনয়েৰে নিৰ্মিত অধিকসংখ্যক ভি.চি.ডি.ত কৃষিকেন্দ্ৰীক বিহুৰ স্বকীয়তা ৰক্ষা কৰাৰ পৰিৱৰ্তে সস্তীয়া জীৱনবোধৰ সমাহাৰ ঘটিছে। ইয়াৰ উপৰিও সম্প্ৰতি বহুসময়ত বিহু সন্মিলন, বহাগী বিদায়, বহাগী উৎসৱ আদি অনুষ্ঠানৰ কৃত্ৰিম বিহুতলীবোৰত বিহুৰ প্ৰকৃত ৰূপক নিজৰ প্ৰয়োজনত ৰূপ দিবলৈ লোৱা দেখা গৈছে। সংস্কৃতি ৰক্ষাৰ নামত ধন সৰ্বস্বত্বতাই প্ৰাধান্য লাভ কৰাৰ ফলত এসময়ৰ অনাসৰী লোকৰ মনৰ আনন্দত স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে ওলাই অহা বিহু নামৰ পৰিৱৰ্তে আধুনিক অধিক সংখ্যক শিল্পীয়ে বলপূৰ্বকভাৱে ৰচনা কৰা বিহুকেন্দ্ৰীক পংক্তিবোৰৰ বিশেষ প্ৰচলন হোৱা দেখা গৈছে। এনে সময়ত ঢকুৱাখনাৰ ফাটবিহুৰে স্বকীয় বৈশিষ্ট্যসমূহ ধৰি ৰাখি সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি হিচাপে নিজকে চিনাকী দিয়াৰ প্ৰয়াস কৰিছে যদিও বহুতো পৰিৱৰ্তন অভাৱনীয়ভাৱে আহি পৰিছে। উল্লেখযোগ্য যে, এই ফাটবিহুৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে বিভিন্ন মতবাদ প্ৰচলিত হৈ আছে। তাৰে কিছুমান বিশ্বাসযোগ্য নহয়। গতিকে ফাটবিহুৰ উৎপত্তি আৰু ক্ৰমবিকাশ সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে। এনে পৰিপ্ৰেক্ষিতত প্ৰদত্ত অধ্যয়নৰ বিশেষ গুৰুত্ব আছে।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য

‘ ফাটবিহুৰ উৎপত্তি আৰু ক্ৰমবিকাশ : এক অধ্যয়ন’— শীৰ্ষক আলোচনা পত্ৰখনিৰ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য এনেধৰণৰ—

- (১) ঢকুৱাখনা অঞ্চলৰ পৰিচয় দাঙি ধৰা।
- (২) ফাটবিহুৰ উৎপত্তি আৰু ক্ৰমবিকাশ সম্পৰ্কে অধ্যয়ন আৰু বিশ্লেষণ কৰা।

অধ্যয়নৰ পৰিসৰ

প্ৰদত্ত আলোচনা পত্ৰখনিত ঢকুৱাখনা অঞ্চলৰ চমু পৰিচয় দাঙি ধৰি ইয়াত অনুষ্ঠিত ফাট বিহুৰ উৎপত্তি আৰু ক্ৰমবিকাশ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা হ'ব।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি

আলোচনা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰোঁতে মূলতঃ সমীক্ষাত্মক, বৰ্ণনাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰ সহায় লোৱা হৈছে আৰু দশমিক পদ্ধতিৰে উপস্থাপন কৰা হৈছে।

প্ৰকল্পনা

- ◆ আলোচনা পত্ৰখনত ঢকুৱাখনা অঞ্চলৰ বিষয়ে এক সম্যক আভাস পোৱা যাব। ঢকুৱাখনা নামৰ উৎপত্তি, ভৌগোলিক অৱস্থান, যোগাযোগ, উল্লেখযোগ্য স্থান, উল্লেখযোগ্য শিক্ষানুষ্ঠান আদিৰ বিষয়ে জানিব পৰা যাব।
- ◆ ফাট বিহুৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে জানিব পৰা যাব।

ঢকুৱাখনা অঞ্চলৰ চমু পৰিচয়

ঢকুৱাখনা নামৰ উৎপত্তি

১৭৭১ খ্ৰীষ্টাব্দৰ আগলৈকে ঢকুৱাখনা অঞ্চলটো হাবুং নামেৰে পৰিচিত আছিল। এই শব্দটো তিব্বতবৰ্মী জনগোষ্ঠীৰ অন্তৰ্গত বড়ো ভাষাৰ পৰা অহা। হা মানে মাটি আৰু বুং শব্দৰ অৰ্থ পলসুৱা বা আদ্ৰ। গতিকে হাবুং মানে পলসুৱা ভূমি। প্ৰাচীন হাবুং অঞ্চলটোৰ নাম কেনেকৈ ঢকুৱাখনা নামেৰে জনাজাত হৈছিল তাৰ এটা সৰ্বগ্ৰহণযোগ্য তথ্য পোৱা নাযায়।

যাতায়াতৰ সুচল পথ নথকাত আহোম স্বৰ্গদেউৰ বিষয়াসকলে কৰ-কাটল তুলিবলৈ বৰ্তমানৰ ঢকুৱাখনাৰ সকলো ঠাইলৈ অহা-যোৱা কৰিব পৰা নাছিল। বৰ্তমানৰ হাৰ্হি দেৱালয়ৰ কাষেৰে অঞ্চলটোৰ জনসাধাৰণৰ পৰা কৰ সংগ্ৰহৰ সুবিধাৰ্থে চাৰিকড়ীয়া আৰু কঢ়া নৈ সংলগ্ন কৰি উত্তৰমূৱাকৈ বৃহত্তৰ জামুগুৰি অঞ্চলৰ মাজেৰে প্ৰায় পাঁচ কি.মি. দৈৰ্ঘ্যৰ এটা জান স্বৰ্গদেউ ৰাজেশ্বৰ সিংহৰ (১৭৫১-১৭৫৯খ্ৰী.) ৰাজত্ব কালত খন্দা হৈছিল। এই জানটো বৰ্তমান ঢকুৱাখনা নগৰৰ পূবত অৱস্থিত। উল্লেখযোগ্য যে জানটোৰ খন্দা মাটিখিনি পাচি-খৰাহীৰ বাহিৰেও তামোলৰ ঢকুৱাৰে পাৰলৈ তোলা হৈছিল বাবে জানটোৰ নাম ঢকুৱাখনা জান হয় আৰু পৰৱৰ্তী সময়ত জানটোৰ দুয়োপাৰে থকা ঠাইডোখৰৰ নাম ঢকুৱাখনা নামেৰে জনাজাত হৈ পৰিল।^১

এই মতটো অস্বীকাৰ কৰি বুৰঞ্জীবিদ বেণুধৰ শৰ্মাই ঢকুৱাখনা শাখা সাহিত্য সভালৈ আহোঁতে কৈছিল যে আহোম ৰাজত্বত ইমানবোৰ পাইক থকাত মাটি পেলাবলৈ কেতিয়াও পাচি-খৰাহীৰ অভাৱ হোৱা নাছিল। ঢকুৱাখনা অঞ্চলত যিমানবোৰ পুখুৰী আহোম ৰাজত্বকালত খন্দা হৈছিল, তাত ঢকুৱাৰ ব্যৱহাৰ হোৱা উল্লেখ নাই।

অন্য এক জনশ্ৰুতি অনুসৰি চাৰিকড়ীয়া আৰু কঢ়া নৈ সংলগ্ন কৰি ৰাইজে এই জানটো খন্দাৰ উদ্দেশ্য আছিল সেই জানৰ পানী খেতি-পথাৰত যোগান ধৰা। দুয়োপাৰে শকত বান্ধ দিছিল যাতে বাৰিষা কালত জানৰ পানী দুয়োপাৰে উপচি পৰি খেতি-পথাৰ নষ্ট কৰিব নোৱাৰে। টাই আহোম ভাষাত 'ঢকুৱা' শব্দৰ অৰ্থ হৈছে শকত বান্ধ। গতিকে ঢকুৱাখনা জানৰ অৰ্থ হৈছে জান খান্দি দুয়োপাৰে শকত বান্ধ দি খেতি-পথাৰ ৰক্ষা কৰা। ঢকুৱাজান খন্দাৰ বাবে ঢকুৱাখনা শব্দৰ সৃষ্টি হৈছে আৰু ভূমিখণ্ড ঢকুৱাখনা নামেৰে খ্যাত হৈছে।

ভৌগোলিক অৱস্থান

ফাটবিহু আৰু পাটমূগা (ৰেচম) ৰ বাবে বিশেষভাৱে বিখ্যাত ঢকুৱাখনা লখিমপুৰ জিলাৰ এটি মহকুমা তথা এখনি সৰু চহৰ। সংশ্লিষ্ট বিধানসভা সমষ্টি আৰু ৰাজহ খণ্ডটোৰ নামও ঢকুৱাখনাই। লখিমপুৰ জিলাৰ পূব প্ৰান্তত ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈ সোৱনশিৰিৰ মাজৰ অংশত অৱস্থিত ভূ-খণ্ডই ঢকুৱাখনা মহকুমা। এই অঞ্চলটো ২৭.৬০° ৰ পৰা ২৭.২৬° উত্তৰ অক্ষাংশ আৰু ৯৪.২৪° ৰ পৰা পৰা ৯৪.৪২° পূৱ দ্ৰাঘিমাংশৰ মাজত অৱস্থিত।^২ ঢকুৱাখনাৰ পূৱে মহাবাহু ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ধেমাজি, পশ্চিমে সোৱণশিৰি আৰু উত্তৰে লখিমপুৰ, উত্তৰে ধেমাজি আৰু দক্ষিণে ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু মাজুলী অৱস্থিত।

যোগাযোগ

ঢকুৱাখনাক ৫২ নং ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাইপথৰ লগত ঘিলামৰা হৈ এটি ৰাজ্যিক গড়কাপ্তানী পথে ধেমাজি জিলাৰ গোগামুখৰ লগত সংযোগ কৰিছে। এই পথেই ঢকুৱাখনা আৰু উত্তৰ লখিমপুৰ নগৰৰ মূল সংযোগ পথ। ইয়াৰ উপৰিও ঘিলামৰা আৰু মাছখোৱা হৈ থকা দুটা ৰাজ্যিক গড়কাপ্তানী পথৰ দ্বাৰা ঢকুৱাখনা ধেমাজি নগৰৰ লগত সংযোজিত। ঢকুৱাখনাক পৃথিৱীৰ বৃহত্তম নদীদ্বীপ মাজুলীৰ লগত সোণাৰী চাপৰি হৈ মাজুলীৰ জেংৰাইমুখলৈ থকা ৰাজ্যিক পথে সংযোগ কৰিছে। আনহাতে মাতমৰা আৰু টেকেলীফুটা ঘাটৰ যোগেদি জলপথেৰে ঢকুৱাখনাক শিৱসাগৰ জিলাৰ দিচাংমুখৰ লগত সংযোগ কৰিছে।

উল্লেখযোগ্য স্থানসমূহ

বানুদেৰ থান

ঐতিহ্যমণ্ডিত এই থানখনি ঢকুৱাখনা মহকুমাৰ গোহাঁই মৌজাৰ দক্ষিণ গোহাঁই অঞ্চলৰ বেবেজীয়াত চামপৰা নদীৰ কাষত অৱস্থিত। এই থানত শিলেৰে নিৰ্মিত এটা ডাঙৰ বাসুদেৱৰ মূৰ্তি আছে। সুদূৰ নেপালৰ পৰাও এই থানলৈ ভক্তসকলৰ আগমন ঘটে।

প্ৰবাদমতে, শংকৰদেৱ নৱৰৈষণৰ ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিবলৈ নদীয়েদি নাৱেৰে যাওঁতে এই ঠাইত পানীৰ ওপৰত এটা সাপৰ মূৰত এটা ভেকুলি উঠি থকা দেখি মাধৱদেৱক এগছি বস্তু জ্বলাই থৈ যাবলৈ আদেশ দিয়ে। গুৰুজনাৰ আদেশমতে মাধৱদেৱে সেই ঠাইত এগছি বস্তু জ্বলাই থৈ যায়। খৰালি পানী শুকুৱাত সেই ঠাইত খনন কাৰ্য চলোৱাত এটা বাসুদেৱৰ মূৰ্তি ওলায় আৰু মূৰ্তিটো সেই ঠাইতে প্ৰতিষ্ঠা কৰে। আন এক তথ্যমতে আহোম ৰজা জয়ধ্বজ সিংহই শদিয়াৰ কুণ্ডিলৰ পৰা আনি বাসুদেৱৰ মূৰ্তি এই ঠাইত স্থাপন কৰে।°

হাৰ্হি দেৱালয়

ঢকুৱাখনা আৰু মাছখোৱা মৌজাৰ সীমাত দেৱলীয়া গাওঁত হাৰ্হি দেৱালয় অৱস্থিত। ইয়াত কেইবাটাও শিলত কটা সুন্দৰ মূৰ্তি আছে। ইয়াত শিৱ, দুৰ্গা, গংগা, মনসা, চামুণ্ডা আৰু কালীৰ মূৰ্তি আছে। কিছুমান মূৰ্তিৰ চকুত সোণপানী চৰোৱা আছে। প্ৰবাদ মতে শদিয়াৰ কেঁচাইখাতি গৌসানীক পূজা দিয়াত অনিয়ম হোৱাত দেৱী ভটিয়াই আহি প্ৰথমে দেওঘৰত আৰু পাছত হাৰ্হিত থাকিবলৈ লয়। অন্য এক প্ৰবাদ মতে সতীৰ হাড় আৰু শিৱ এই অঞ্চলত পৰিছিল বাবে হাৰ্হি দেৱালয় গঢ় লৈ উঠে আৰু পৰবৰ্তী সময়ত অঞ্চলটোৰ নামো হাৰ্হি হিচাপে জনাজাত হয়। এই দেৱালয়ত দুৰ্গা পূজাত হাঁহ, পাৰ, ছাগলী বলি দিয়াৰ উপৰিও ম'হ বলি দিয়াৰ পৰম্পৰা আছে।

গৰখীয়া দ'ল

গোঁহাই মৌজাৰ চেলাজন কছাৰী গাৱঁত গৰখীয়া দ'ল অৱস্থিত। দাংধৰা নদীৰ পাৰত এই দ'লটো আছে। গৰখীয়া দ'লৰ মন্দিৰটোৰ গড় আৰু ভেটিটো অষ্টকোণীয়া। এই দ'লত শিলৰ গোসাঁনী মূৰ্তি আছে। দ'লত থকা বাকীবোৰ মূৰ্তি বৰ্তমান ভাগি-ছিগি উৱলি গৈ ধ্বংসাৱশেষহে আছেগৈ।

গোপালপুৰ সত্ৰ

এই সত্ৰখন ঢকুৱাখনা মহকুমাৰ ঘিলামৰা অঞ্চলত অৱস্থিত। মাজুলীৰ দক্ষিণপাট সত্ৰত বানপানীয়ে প্ৰায় উপদ্ৰৱ কৰি থকাত সেই সত্ৰলৈ অহা-যোৱা কৰাত অসুবিধা হোৱাত আহোম স্বৰ্গদেউ চক্ৰধ্বজ সিংহই দক্ষিণপাট সত্ৰৰ গোঁসাই বনমালীদেৱক ঘিলামৰাত গোপালপুৰ সত্ৰ পাতি দিছিল।

গোবিন্দপুৰ সত্ৰ

ঢকুৱাখনাৰ পৰা প্ৰায় চাৰি কিলোমিটাৰ উত্তৰত মাছখোৱা ঢকুৱাখনা গড়কাপ্তানী পথৰ কাষত গোবিন্দপুৰ সত্ৰ অৱস্থিত। স্বৰ্গদেউ শিৱসিংহৰ আমোলত আউনিআটা সত্ৰৰ প্ৰতিস্থতা নিৰঞ্জন ৰাপুৰে এই সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল।

বৰদৈ বাম বিলমুখ সংৰক্ষিত পক্ষী উদ্যান

ঘিলামৰা গোগামুখ সংযোগী পথৰ কাষৰ ঢকুৱাখনা মহকুমা আৰু ধেমাজী জিলাৰ সীমান্তৱৰ্তী বৰদৈবাম নামৰ অঞ্চলত এই সংৰক্ষিত পক্ষী উদ্যানখন অৱস্থিত। এই উদ্যানখনলৈ বহুতো স্থানীয় পক্ষীৰ আগমন ঘটাব লগতে বসন্ত কালত পৰীভ্ৰমী পক্ষীৰো আগমন ঘটে। উল্লেখযোগ্য যে এই সংৰক্ষিত পক্ষী উদ্যানখন হ'ল দীপৰ বিলৰ পাছতে সংৰক্ষিত পক্ষী উদ্যান হিচাপে স্বীকৃতি পোৱা অসমৰ দ্বিতীয়খন পক্ষী উদ্যান।

কুৱাবাৰী পক্ষী উদ্যান

ঢকুৱাখনা নগৰৰ পৰা মাত্ৰ দুই কিলোমিটাৰ নিলগত ঢকুৱাখনা ঘিলামৰা সংযোগী পথৰ কাষৰ কুৱাবাৰী দলনিত এই পক্ষী উদ্যানখনি অৱস্থিত। এই পক্ষী উদ্যানত বিভিন্ন স্থানীয় পক্ষীৰ লগতে পৰিভ্ৰমী পক্ষীৰ সমাগম ঘটা দেখা যায়। কুৱাবাৰী পক্ষী উদ্যানক সংৰক্ষিত পক্ষী উদ্যান হিচাপে স্বীকৃতিৰ কাৰণে ঢকুৱাখনা মহকুমা কৰ্তৃপক্ষৰ ফালৰ পৰা ইতিমধ্যে প্ৰস্তাৱ ৰখা হৈছে।

উল্লেখযোগ্য শিক্ষানুষ্ঠানসমূহ

শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত ঢকুৱাখনা অসমৰ অন্যান্য ঠাইতকৈ পিছপৰা নহয় বুলি ক'ব পাৰি। ইংৰাজসকল অহাৰ আগলৈকে আনুষ্ঠানিক শিক্ষা ৰাজহুৱাকৈ প্ৰচলন নাছিল যদিও থান আৰু সত্ৰবোৰত ৰাজবংশ আৰু উচ্চ বৰ্ণৰ লোকে শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিব পাৰিছিল।

বৰ্তমান ঢকুৱাখনা অঞ্চলত কেইবাখনো চৰকাৰী আৰু ব্যক্তিগত খণ্ডৰ শিক্ষানুষ্ঠান আছে। ১৯৭৮ চনত ঢকুৱাখনা নৰ্মাল স্কুল স্থাপন কৰা হয়। চৰকাৰী শিক্ষানুষ্ঠানৰ ভিতৰত নৰ্থ বেংক মহাবিদ্যালয় (১৯৬১, ঘিলামৰা), ঢকুৱাখনা মহাবিদ্যালয় (১৯৬১), হাৰ্চি মহাবিদ্যালয় (১৯৯৬), ব্ৰহ্মপুত্ৰ কলেজ, বেগাম সোৱণশিৰি কলেজ, ঢকুৱাখনা বাণিজ্য মহাবিদ্যালয়, ঢকুৱাখনা শিক্ষক প্ৰশিক্ষণ মহাবিদ্যালয়, ঢকুৱাখনা উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, ধেনুখনা উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, ঘিলামৰা উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, ঢকুৱাখনা বালিকা উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, ধেনুখনা বালক উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, কান্ত খনিকৰ উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, ঘিলামৰা নগৰ উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, উজনি সোৱণশিৰি উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, বাসুদেৱথান উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, কেকুৰী জনজাতি উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, সোণাৰি চাপৰি জনজাতি উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, কঠালগুৰি ট্ৰাইবেল উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, খেৰকটামুখ উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, মাতমৰা কনং উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, ঢকুৱাখনা চৰকাৰী মজলীয়া বিদ্যালয়, ঘাঁটপৰা মজলীয়া বিদ্যালয়, জালভাৰী মজলীয়া বিদ্যালয়, ধেনুখনা মজলীয়া বিদ্যালয়, গন্ধীয়া মজলীয়া বিদ্যালয়, জালভাৰী মধ্য ইংৰাজী বিদ্যালয়, বাস্তৌগাওঁ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, জালভাৰী প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, ১২ নং হাৰ্চি প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, দেৱলীয়া গাওঁ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, ৫২ নং তিনিগাওঁ প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আদি উল্লেখযোগ্য। ব্যক্তিগত খণ্ডৰ বিদ্যালয়সমূহৰ ভিতৰত শংকৰদেৱ শিশু নিকেতন, ঢকুৱাখনা; কেন্দ্ৰীয় বিদ্যালয়, ঢকুৱাখনা; শংকৰদেৱ শিশু নিকেতন, ঘিলামৰা; ঢকুৱাখনা জাতীয় বিদ্যালয়; ঢকুৱাখনা আদৰ্শ বিদ্যালয় আদি উল্লেখযোগ্য। ইয়াৰ উপৰিও ঢকুৱাখনা সংগীত মহাবিদ্যালয়, চাৰু কলা মহাবিদ্যালয় আদি অন্যান্য বহুতো শিক্ষানুষ্ঠান আছে।

‘ফাটবিহু’ৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কীয় বিভিন্ন মতবাদ

ফাটবিহু কেতিয়াৰ পৰা অনুষ্ঠিত হৈ আহিছে সেয়া ঠিৰাং কৰা টান। ফাটবিহু উৎপত্তিৰ সময়ৰ আভাস বিহুনাৰ পৰা পোৱা যায়। বিহুনাৰ মত আছে এনেদৰে—

“পখিলা উৰাদি উৰ ঐ নাচনী
 পখিলা উৰাদি উৰ
 ৰজাৰো আগৰ ফাটবিহুখনিৰ
 নেপাবি পিৰীতিৰ উৰ।”

ফাটবিহুৰ উৎপত্তিৰ সৈতে 'ফাট' শব্দটি জড়িত হৈ আছে। 'ৰজাৰো আগৰ' অৰ্থাৎ হাবুঙ ৰাজ্যখন ৰজাই শাসন কৰাৰ আগৰে পৰা নৈৰ পাৰত বা ফাটত বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ লোকে একেলগে বিহু মাৰিছিল। যদিও ফাট শব্দটো সোতৰ শতিকাতহে বিহুৰ লগত জড়িত হয়। এই শতিকাৰ পৰাই চাৰিকড়ীয়া নৈৰ পাৰত বিহু মৰাৰ পৰম্পৰা আৰম্ভ হোৱা বুলি অনুমান কৰা যায়। ১৯১৮ চনত সংঘটিত 'লুটপাতৰ' কাৰণে ফাট বিহু অনুষ্ঠিত হোৱা নাছিল। পিছত ছেগাচোৰোকাকৈ ১৯২৪, ১৯৪৮, ১৯৫৮ আৰু ১৯৬৫ চনত ফাটবিহু অনুষ্ঠিত হৈছিল যদিও ১৯৭৬ চনৰপৰাহে ধাৰাবাহিকভাৱে ফাটবিহু অনুষ্ঠিত হ'বলৈ ধৰে। ঢকুৱাখনাৰ ফাটবিহু সম্পৰ্কে ইতিপূৰ্বে যিবোৰ গ্ৰন্থ প্ৰকাশিত হৈছে সেইসমূহত থকা ফাটবিহুৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কীয় মতবাদসমূহৰ মাজত পাৰ্থক্য থকা পৰিলক্ষিত হয়। তলত এইসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হ'ল।

পৰমানন্দ ৰাজবংশী সম্পাদিত গুৱাহাটী প্ৰাগজ্যোতিষ মহাবিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগে প্ৰস্তুত কৰা অসমৰ সংস্কৃতি কোষ নামৰ গ্ৰন্থখনত ফাটবিহুৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে প্ৰস্তুত কৰা টোকাত আছে এনেদৰে—“আহোম স্বৰ্গদেউসকলে নৈৰ পাৰত বিশেষ একোখন ঠাইত বেহা-বেপাৰ কৰিবলৈ সুবিধা দি তাৰ পৰা ফাট নামৰ এবিধ কৰ বা ৰাজহ সংগ্ৰহ কৰিছিল। নৈৰ জলপথ আৰু বিভিন্ন গিৰিপথেদি আহি বেপাৰীয়ে এনেবোৰ ঠাইত নিৰ্দিষ্ট দিনত বেহা-বেপাৰ কৰি পুনৰ উভতি গৈছিল। বিশেষকৈ অবিভক্ত লখিমপুৰ জিলাৰ নৈপৰীয়া উত্তৰ অঞ্চল ইয়াৰ বাবে অধিক সুচল আছিল। কাৰণ অৰুণাচল, ভূটান, চিকিম, আদিৰ পৰা বেপাৰীবোৰ আহি এই ঠাইত সমবেত হৈছিল। পোনতে এই ফাটত বিহু নৃত্য-গীত পৰিৱেশন কৰি বিভিন্ন বিহুৱা দলে পৰোক্ষভাৱে ধন সংগ্ৰহ কৰিছিল। ফাটত পৰিৱেশন কৰা বিহু বাবেই ইয়াৰ নাম ফাটবিহু হিচাপে জনাজাত হ'ল। মিচিংসকলেই এই বিহুৰ প্ৰৱৰ্তক বুলিব পাৰি।

আকৌ ঢকুৱাখনাৰ চাৰিকড়ীয়া নৈৰ পাৰতো সাত দিন সাত ৰাতি পৰ্যন্ত ফাটবিহু চলিছিল। মিচিং বিহুদলৰ এই বিহুত চাবৰ বাবে অসংখ্য মানুহ গোট খাইছিল। কোনো কোনোৱে এই বিহু প্ৰতিক্ৰিয়া দিশটো অনুধাৱন কৰি ফাটবিহু নাম হোৱা বুলি ক'ব খুজে যদিও ই সত্য নহয়। এই বিহু পৰিৱেশনত 'আই বসুমতী ফাট দিয়া পাতালে লুকাও' এনে অৱস্থা হোৱা, ঢোল ফটা, মাত ফটা আদি পৰিস্থিতিলৈ লক্ষ্য কৰি এই বিহুৰ নাম ফাটবিহু হোৱা বুলি ধাৰণা কৰে; কিন্তু চাৰিকড়ীয়া নৈৰ পাৰত ফাট সংগ্ৰহৰ স্থলী হিচাপেহে ইয়াৰ নাম যে ফাটবিহু হ'ল ই ধুকপ। অবিভক্ত লখিমপুৰ জিলাৰ উত্তৰ পিনে কোনো কোনো ঠাইত এই বিহু পালন কৰা হৈছিল বুলি বুঢ়া-মেঠাসকলে কয়।”

ফাটবিহুৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কীয় এই মতটো যথেষ্ট বিভ্ৰান্তিমূলক। প্ৰথমেই লেখাটোত কোৱা হ'ল যে 'আহোম স্বৰ্গদেউসকলে নৈৰ পাৰত বিশেষ একোখন ঠাইত বেহা-বেপাৰ কৰিবলৈ সুবিধা দি তাৰ পৰা ফাট নামৰ এবিধ কৰ বা ৰাজহ সংগ্ৰহ কৰিছিল'। অন্যহাতে একেটা লেখাতে কোৱা হ'ল যে 'পোনতে এই ফাটত বিহু নৃত্য-গীত পৰিৱেশন কৰি বিভিন্ন বিহুৱা দলে পৰোক্ষভাৱে ধন সংগ্ৰহ কৰিছিল'। এই তথ্য সম্পূৰ্ণ স্ব-বিৰোধী আৰু বিভ্ৰান্তিমূলক। ইয়াৰ উপৰিও লেখাটোত অৰুণাচল, ভূটান, চিকিম, আদিৰ পৰা বেপাৰীবোৰ আহি এই ঠাইত সমবেত হৈছিল বুলি কৰা কথাটোতো সন্দেহৰ অৱকাশ আছে। কিয়নো, চিকিমৰ সৈতে বৰ্তমান অসমৰ বা পূৰ্বৰ অসমৰ ঢকুৱাখনাৰ কোনোধৰণৰ প্ৰত্যক্ষ বেহা-বেপাৰৰ সম্পৰ্ক নাই। চিকিমৰ ভৌগোলিক অৱস্থানেও এই কথাৰ সমৰ্থন নকৰে যে তেনে এখন দুৰ্গম যাতায়াত ব্যৱস্থাৰ ঠাইৰ পৰা কিবা বস্তু কঢ়িয়াই বেপাৰীসকল ঢকুৱাখনাৰ ফাটলৈ আহিব আৰু তাৰ পৰা পুনৰ বস্তু কঢ়িয়াই চিকিমলৈ যাব। যি অৱস্থাত একৈশ শতিকাৰ চিকিম দুৰ্গম যাতায়াত ব্যৱস্থাৰ পৰা মুক্ত নহয়, সেই চিকিমৰ পৰা সোতৰ শতিকাত বিনিময় প্ৰথাৰে বেহা-বেপাৰ কৰিবলৈ অহা কথাটো অমূলক। এনেধৰণৰ দিশসমূহৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি ফাটবিহুৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কীয় এই মতটো যুক্তিযুক্ত নহয় বুলি ক'ব পাৰি।

ফাটবিহুৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কীয় আন এটা অভিমত বিপুল শৰ্মাই অগ্ৰদূত কাকতত দিছিল এনেদৰে—“...গৰু বিহুৰ দিনা সকলো জনগোষ্ঠীৰ মানুহেই দেৱালয়ৰ চৌদিশে থকা গছৰ তলত জাক পাতি ওৰে দিন বিহু মাৰি সন্ধিয়া পৰত ৰাইজৰ কুশল কামনা কৰি দেৱীৰ সন্মুখত আঁঠু লৈ বিহু সামৰে আৰু ঘৰমূৱা হয়।” এই সম্পৰ্কে ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন কৰিবলৈ যাওঁতে এই মতটো সমৰ্থন কৰি হাৰ্ছি উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ বিজ্ঞান শিক্ষক থানেশ্বৰ বৰাই যুক্তি সহকাৰে কয় এনেদৰে—“ফাটবিহুৰ উৎপত্তিস্থল নিশ্চিতভাৱে হাৰ্ছি দেৱালয়ৰ পৰিসীমা। বৰ্তমান দেৱালীয়া গাওঁত থকা দেৱালয়খন ১৭৭২ চনত স্থাপন কৰা নতুন ভেটীত অৱস্থিত। ১৭৭২ চনৰ পৰা প্ৰায় বাৰি বছৰৰ আগতে এই দেৱালয়খন বৰ্তমান

গোৱালগাঁৱৰ মাজমজিয়াত থকা নামঘৰৰ ভেটীৰ কাষত আছিল। তেতিয়াৰে পৰা ঐতিহ্যমণ্ডিত ফাটবিহু হাৰ্ছি দেৱালয়ত ব'হাগৰ ৭ তাৰিখে পালন কৰি আহিছে বুলি আমাৰ পিতা, ককাসকলৰ মুখৰ পৰা জানিছো। উল্লেখযোগ্য যে এই পৰম্পৰা এতিয়াও দেৱালয়ত অটুট আছে। ইয়াত কোনো পুৰস্কাৰজনিত প্ৰতিযোগিতা নহয়। স্বতঃস্ফূট বিহু। ৭ ব'হাগত চুতীয়া ৰজা নীতিপালৰ আহোম সৈন্যৰ লগত যুদ্ধত মৃত্যু আৰু সতী সাধনীৰ প্ৰাণ ত্যাগ আৰু সেই দিনটোৰ বিহুৰ আলম লৈ সেই লোমহৰ্ষক ঘটনা হৈছিল। সেয়ে ৭ ব'হাগত বিহু সামৰে বুলি বহু লোকে প্ৰকাশ কৰে। ১৫২৩ চনত নীতিপালৰ মৃত্যু হয় বুলি বুৰঞ্জীত লিখা আছে। গতিকে সেইফালৰ পৰাও বৰ্তমান দেৱালয়খনৰ স্থাপনৰ লিখিত ১৭২২ চনৰ পৰা দুশ বছৰৰ আগতেই এই ৭ ব'হাগৰ ফাটবিহুৰ ইতিহাস জড়িত। বৰ্তমান ঢকুৱাখনাৰ ম'হঘূলি চাপৰিত উদ্যাপিত মেলামুখী ফাটবিহু হাৰ্ছি দেৱালয়ৰ ফাটবিহুতকৈ বহু শ বছৰৰ পিছৰ ই নিশ্চিত।” এই মতটোৰ ক্ষেত্ৰতো ঢকুৱাখনাৰ জনগাঁথনি বিশ্লেষণ কৰিলে কিছু সন্দেহৰ উদয় হয়। কিয়নো সকলো জনগোষ্ঠীৰ লগত দেৱ-দেৱী বা দেৱালয়ৰ বিশেষ সম্পৰ্ক নাই।

আজিৰ দৈনিক বাতৰিৰ ২০১০ চনৰ ২০ মে' সংখ্যাত আৰ. জি. গোহাঞিবৰুৱা নামৰ এজন লেখকে উল্লেখ কৰিছিল—“ঢকুৱাখনাত নদীৰ পাৰৰ বহল ভূমিখণ্ডত কাষৰীয়া পাহাৰীয়া ভাই-ভনীসকল যেনে— মিচিং, নগা, খাচিয়া, নেপালী, ভূটীয়া আৰু টাই গোষ্ঠীৰ ব্যক্তিসকল ভৈয়ামৰ ঢকুৱাখনাৰ বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ লগত একত্ৰিত হৈ বিনিময় প্ৰথাৰে ব্যৱসায়-বাণিজ্য কৰাৰ লগতে একেলগে নাচিছিল, বিহুনাং গাইছিল।” এই উদ্ধৃতিখিনিত উল্লেখ থকা নগা, খাচিয়া, ভূটীয়া আদি জনগোষ্ঠীয়ে ফাটবিহুতকৈ আহি বিহুনাং গোৱা আৰু বিহুনাং নচাৰ কথা বিশ্বাসযোগ্য নহয়। ইয়াৰ কাৰণো ওপৰত উল্লেখ কৰা ভৌগোলিক অৱস্থান বুলিয়েই ধৰিব পাৰি। ইয়াৰ ওপৰিও তেওঁলোক ভাষিকভাৱে অসুবিধাৰ সন্মুখীন হোৱাৰ সম্ভাৱনাও অধিক।

কনকচেন ডেকা সম্পাদিত দৈনিক অগ্ৰদূত কাকতত ২০০৫ চনৰ ১২ মে' তাৰিখে মৃগেন শৰ্মাই ‘সম্প্ৰীতিৰ উৎসৱ ঢকুৱাখনাৰ ফাটবিহু’ শীৰ্ষক এটি প্ৰবন্ধ লিখিছিল। সেই লেখাটিৰ মাজেৰে শৰ্মাই ফাটবিহুৰ সম্প্ৰীতিৰ কথা ক'বলৈ গৈ মূল প্ৰসংগৰ পৰা ফালৰি কাটি কৈছে যে—“বড়ো, তিৱা, কাৰ্বি আদি জনগোষ্ঠীৰ লোকে ফাটবিহুত তেওঁলোকৰ নিজস্ব ভাষাত বিহুনাং গাই আনকি স্বদেশ-প্ৰেমৰ গীত গাই সমন্বয় সৃষ্টি কৰে।” একেটা লেখাতে তেওঁ কৈছে—“ঢকুৱাখনাৰ ফাটবিহুৰ বিহুগীতবোৰ ঢকুৱাখনাৰ ঐতিহ্যৰ বৰ্ণনাৰে সমৃদ্ধ। ৰজাক কৰ বা ফাট দিয়াৰ বিৱৰণ পোৱা যায় বিহু গীতবোৰত।” কিন্তু ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ পৰা শৰ্মাই কোৱাৰ দৰে ৰজাক কৰ বা ফাট দিয়াৰ বৰ্ণনা থকা তেনে কোনো বিহুনাং পোৱা নগ'ল।

ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰপৰা পোৱা ফাটবিহুৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কীয় অন্য এটা মতবাদ এনেধৰণৰ—“আহোম ৰাজত্বৰ পৃষ্ঠপোষকতাত বিহুৰে ৰাজকীয় স্বীকৃতি লাভ কৰিছিল। হাবুং অঞ্চলত আহোম ডা-ডাঙৰীয়াই কৰ-কাটল সংগ্ৰহৰ বাবে আহোঁতে তেওঁলোকৰ মনোৰঞ্জনৰ বাবে জনজাতীয় লোকসকলে চাৰিকড়ীয়া নদীৰ পানীফাটত বিহু মাৰিছিল। বানবিধ্বস্ত পিছৰপৰা জনজাতীয় লোকসকলৰ এনে অভ্যৰ্থনাত সন্তুষ্ট হৈ ৰাজ-বিষয়াসকলে তেওঁলোকৰ কৰ বেহাই দিছিল আৰু সেই আনন্দতেই মতলীয়া হৈ একেৰাহে সাতদিন সাতৰাতি বিহু কৰি মনৰ আনন্দ-উল্লাস প্ৰকাশ কৰিছিল। পৰৱৰ্তী সময়ত এই বিহুৱেই পৰম্পৰাত পৰিণত হয় আৰু কালক্ৰমত আনুষ্ঠানিক ফাটবিহু হিচাপে স্বীকৃতি লাভ কৰে বুলি ভবাৰ যথেষ্ট থল আছে।”

ফাট শব্দটো আহোম ভাষাৰ শব্দ। হেমকোষ (নতুন সংস্কৰণ) অভিধানত ফাট শব্দৰ অৰ্থ আছে এনেদৰে—“বেপাৰ-বাণিজ্য কৰা নৈ-পৰীয়া অঞ্চল, a riverine for trade। সেইদৰে Ahom Lexicons ৰ মতে ফাট হ'ল—“ a place where traders assemble for trade and for payment of duty”। সেইদৰে ডিব্ৰুগড়, লখিমপুৰ, ঢকুৱাখনা, চৌখোৱা আৰু মাকুমত একোখনকৈ হাট (Market) থকা কথা Mills চাহাৰৰ Report ত উল্লেখ আছে— "There are markets established at the localities Debrooghar, Luckimpoor, Dewkowakhana, Saikhowa and Makoom”।

আহোম ৰাজত্ব কালছোৱাত বিভিন্ন অঞ্চলত বেহা-বেপাৰ কৰ সংগ্ৰহৰ বাবে সৃষ্টি হৈছিল ফুকনৰ হাট, কছাৰী হাট, নগা ফাট, খিটলুৰ ফাট, নাজিৰা হাট, হলৰ ফাট আদি। এই ফাট বা হাটতে বিভিন্ন অঞ্চলৰ পৰা লোক আহি সমবেত হৈছিল আৰু বিহু নাম গাই বং তামাচা কৰিছিল। বিশেষকৈ ঢকুৱাখনা অঞ্চলত থকা ফাটত অঞ্চলটোৰ নানা জাতি-জনগোষ্ঠীৰ লোকে বেহা-বেপাৰ কৰিবৰ বাবে গোট খাইছিল আৰু তাতে বিহু মাৰিছিল বুলি জনা যায়। চাড়িকড়ীয়াৰ ফাটত মৰা এই বিহুৱেই পাছলৈ ফাটবিহু নামেৰে জনাজাত হ'ল। এটা সময়ত আহোম ৰজাৰ কৰ-কাটল লোৱা প্ৰথা বন্ধ হোৱাত বা ভূমিকম্প, গৰাখহনীয়া আদিয়ে নৈৰ গতি আৰু পূৰ্বৰ ফাটৰ চৰিত্ৰ সলনি কৰাত চাৰিকড়ীয়া নৈৰ দাঁতিৰ বড়গছ, আহত গছ, বগৰী গছ আদিৰ তলত ফাটবিহু অনুষ্ঠিত হৈছিল। অৱশ্যে ১৯৭৬ চনত ফাটবিহু ঢকুৱাখনা চৰকাৰী মজলীয়া বিদ্যালয়ৰ খেলপথাৰত পোনপ্ৰথমবাৰৰ বাবে আনুষ্ঠানিকভাৱে আৰম্ভ কৰা হয় আৰু সেই বছৰৰ পৰাই ফাটবিহুৰ মুখপত্ৰ বিহুৱান প্ৰকাশ হয়।

উপসংহাৰ

প্ৰদত্ত আলোচনা পত্ৰখনত ফাটবিহুৰ উৎপত্তি আৰু ক্ৰমবিকাশ সম্পৰ্কীয় আলোচনাৰ অন্তত কিছুমান সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব পাৰা যায়। তলত সেইবোৰ উল্লেখ কৰা হ'ল—

(১) ফাটবিহু আৰু পাটমূগা (ৰেচম) ৰ বাবে বিশেষভাৱে বিখ্যাত ঢকুৱাখনা এখন সাংস্কৃতিক দিশত আগবঢ়া ঠাই। বিভিন্ন দ'ল, থান আৰু পক্ষী উদ্যান থকা এই ঠাইখন পৰ্যটন কেন্দ্ৰ হিচাপে গঢ়ি তুলিব পৰা যায়।

(২) চাৰিকড়ীয়া নদীৰ ফাটত মৰা বিহুৱেই পাছলৈ ফাটবিহু হিচাপে জনা যায় বুলি ক'ব পাৰি।

(৩) বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তি বিদ্যাৰ দ্ৰুত উন্নয়নৰ লগে লগে তাৰ প্ৰভাৱ বিহুত পৰাৰ সমান্তৰালভাৱে ফাটবিহুত পৰিছেনে নাই, যদি পৰিছে ই কেনেধৰণৰ— এই সম্পৰ্কে গভীৰ অধ্যয়ন কৰাৰ অৱকাশ আছে আৰু এই অধ্যয়নে সেই বাট প্ৰশস্ত কৰিছে।

প্ৰসংগ-সূত্ৰ

^১ প্ৰহ্লাদ বড়া

^২ <http://as.m.wikipedia.org/wiki/ঢকুৱাখনা>

^৩ দুৰ্লভ চন্দ্ৰ দেৱগোস্বামী

^৪ পৰমানন্দ ৰাজবংশী (সম্পা.), অসমৰ সংস্কৃতি কোষ, পৃষ্ঠা— ৩৯২-৩৯৩

^৫ কনকসেন ডেকা (সম্পা.), দৈনিক অগ্ৰদূত, পৃষ্ঠা— ৪

^৬ থানেশ্বৰ বড়া

^৭ আৰ. জি. গোহাঞিবৰুৱা, আজিৰ দৈনিক বাতৰি

^৮ কনকসেন ডেকা (সম্পা.), দৈনিক অগ্ৰদূত, পৃষ্ঠা— ৪

^৯ উল্লিখিত, পৃষ্ঠা— ৪

^{১০} আকাশ প্ৰিয়ম

^{১১} A.J Moffait Mills, **REPORT ON THE PROVINCE OF ASSAM**, P-658

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী

গগৈ, অমৰেন্দ্ৰ

: বিহু নামৰ বৰপেৰা (প্ৰথম খণ্ড), আঁক-বাক প্ৰকাশন,

প্ৰথম সংস্কৰণ : ২০১১

-
- চিন্তে, পূৰ্ণকান্ত (সম্পা.) : বিহু নামৰ বৰপেৰা (দ্বিতীয় খণ্ড), আঁক-বাক প্ৰকাশন,
প্রথম সংস্কৰণ : ২০১২
- ৰাজবংশী, পৰমানন্দ : অসমৰ সংস্কৃতি কোষ, প্রথম প্ৰকাশঃ ২০০৯ চন
হোছেইন, ইছমাইল : ফাটবিহুৰ ইতিহাস আৰু সংৰক্ষণৰ উপায়, প্ৰকাশকঃ চিনাকী গোস্বামী,
গোগামুখ--ধেমাজি, প্রথম প্ৰকাশঃ ২০১১,
দ্বিতীয় সংস্কৰণ : ২০১০
-
- হোছেইন, ইছমাইল : বিহু নামৰ জুৰুলী, বনলতা প্ৰকাশন, প্রথম সংস্কৰণ : ২০০৯
- শিৱপ্ৰসাদ গগৈ (সম্পা.) : ঢকুৱাখনাৰ ফাটবিহু, কেম্ব্ৰিজ ইণ্ডিয়া, প্রথম সংস্কৰণ : ২০০০
- সহায়ক বাতৰি কাকত
- গগৈ, কুশল (সম্পা.) : চাৰিকড়ীয়া, প্ৰকাশক- কুৱালিটি প্ৰিণ্টাৰ্চ
- ডেকা, কনকসেন : দৈনিক অগ্ৰদূত, ১২ মে', ২০০৫
-
- মোহন, ৰাধিকা : দৈনিক অগ্ৰদূত, ৯ মে', ২০১২
- : আজিৰ দৈনিক বাতৰি, ২০ মে', ২০১০
- মুখপত্ৰ/পত্ৰিকা
- ফাটবিহুৰ বাৰ্ষিক মুখপত্ৰ বিহুৱান (বিভিন্ন সংখ্যা)
- আকাশ প্ৰিয়ম : সম্প্ৰীতি, ঢকুৱাখনা নাট্য বিদ্যালয়, ২০১৬
- ৱেবচাইট
- www.as.wikipedia.org
- সমল ব্যক্তি
- (১) গগৈ, শিৱপ্ৰসাদ, ৭২ বছৰ, অঃ প্ৰাঃ অধ্যক্ষ, ঢকুৱাখনা মহাবিদ্যালয়
- (২) দেৱগোস্বামী, দুৰ্লভ চন্দ্ৰ, ৭৭ বছৰ, পূজাৰী, বাসুদেৱ থান
- (৩) প্ৰিয়ম, আকাশ, অধিবক্তা, ৩০ বছৰ, ঢকুৱাখনা
- (৪) বড়া প্ৰহ্লাদ, ৫৬ বছৰ, বিজ্ঞান শিক্ষক, চাৰিকড়ীয়া মধ্য ইংৰাজী বিদ্যালয়
- (৫) বড়া, থানেশ্বৰ, ৫৮ বছৰ, বিজ্ঞান শিক্ষক, হাৰ্চি উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়